DIFFERENCES AND SIMILARITIES BETWEEN EARLY CHRISTIAN AND JUDAEO-ARABIC (RABBINICAL AND KARAITE) TRANSLATIONS OF THE BIBLE INTO ARABIC: THE CASE OF THE BOOK OF JOB¹

Arik Sadan

1. Introduction: The Book of Job

The Book of Job has attracted the attention of many researchers from various academic fields, due to the moral questions it raises, its style, its language and its structure. The essence of the book's story is the question of reward and punishment and whether there exists a righteous man who suffers. Job, a very pious man, suffers from various disasters, due to a discussion between God and Satan on the limits of his righteousness. The book consists of Job's conversations with his four friends (Elifaz, Bildad, Tsofar and Elihu), who cast doubt on his righteousness, believing that his sufferings could only be the result of sins he had committed, as God would not have punished him had he not committed any sin. In the end God himself responds, confirms Job's righteousness and blesses him.

The book's structure has given rise to the claim that it was written by several authors, and its difficult language has been explained by the fact that it was possibly translated into Hebrew from another language, perhaps Aramaic.

The time of the book's composition is in dispute. Some scholars date it to the late Persian era, whereas others maintain that it was written during the sixth century B.C., in response to the suffering of the Jewish people in Babylonian captivity. Yet others push the date back even more, to the seventh century B.C., due to its allusions to Canaanite religion and its connections with the Ugaritic and Mesopotamian and Egyptian literature of that period.

¹ This publication was prepared as part of the DFG-DIP project *Biblia Arabica: The Bible in Arabic among Jews, Christians and Muslims* (Project Initiators: C. Adang, M. Polliack, S. Schmidtke). I deeply thank Prof. Meira Polliack, Dr. Noam Mizrahi and Peter Tarras for their useful advice and comments during the preparation of this paper.

2. Previous and current studies on Early Translations of the Book of Job Into Judaeo-Arabic

The Judaeo-Arabic translations of and commentaries on the Book of Job were the focus of several studies. Saadia Gaon's translation and commentary are available in Qafiḥ's full edition² and in a complete English translation.³ Unlike the accessible complete edition and English translation of Saadia's commentary on Job, we only have two partial editions of Yefet b. Ali's translation and commentary: Haggai Ben-Shammai's M.A. dissertation which provides a critical edition, analysis and translation into Hebrew of the first five chapters of Job;⁴ and Haidar Abbas Hussain's Ph.D. dissertation on the first ten chapters of Job, which consists of the edition and some analysis, with no translation into English.⁵ These two partial editions of Yefet's work were prepared on the basis of the manuscripts known at the time of their composition: Ben-Shammai used eight manuscripts and Hussain used five. In the framework of the DFG-DIP project Biblia Arabica, detailed in note 1 above, I am currently working on the preparation of a full scholarly edition of Yefet ben Ali's translation and commentary of the Book of Job, which will also be translated into English. In preparing this edition I use a total of twenty-five manuscripts, most of them from the Firkovitch Collection. Their length varies from 1 to 340 folios and in total they come to ca. 2,850 folios. Twenty-four of the manuscripts are written in Hebrew characters and only one, very fragmentary, in Arabic characters. The planned edition will hopefully become a tool for further studies. Although the edition is still in the process of preparation, this paper uses its currently available data, as is shown in the following sections.

² Y.D. Qafiḥ, 'Iyyōv 'im targūm u-fērūš ha-ga'ōn rabbēnū Sa'adya Ben Yōsēf Fayyūmī zatsal [Saadia Gaon's translation and commentary of the Book of Job, in Hebrew] (Jerusalem, 1973).

³ Trans. L.E. Goodman, *The Book of Theodicy: Translation and Commentary on the Book of Job by Saadia Ben Joseph al-Fayyūmī* (New Haven, 1998).

⁴ H. Ben-Shammai, *Perūšō ha-ʿaravī shel Yefet Ben ʿAlī le-ʾIyyōv ʾalef-hē* [The Arabic commentary of Yefet Ben Ali to Job 1-5, in Hebrew], M.A. dissertation (Hebrew University of Jerusalem, 1969).

⁵ Ed. H.A. Hussain, *Yefet ben Ali's Commentary on the Hebrew Text of the Book of Job I-X*, Ph.D. dissertation (University of St. Andrews, 1986).

Previous and current studies on early Christian translations of the Book of Job Into Arabic⁶

The Christian-Arabic translations of and commentaries on the Book of Job have also been analyzed in several studies. The most valuable tool for Christian-Arabic manuscripts is still Graf's *Geschichte der Christlichen Arabischen Literatur*.⁷ Its first volume offers the fullest survey of manuscripts available to date, with references to all catalogues. To that we should add the St. Catherine Collection, detailed in the catalogues of Atiya⁸ and of Meimaris.⁹

Several researchers have published studies on Christian-Arabic manuscripts containing translations and commentaries of the Book of Job, among them von Baudissin, de Lagarde and Blackburn. Von Baudissin published the British Library manuscript Ar. 1475 fragments and supplied them with a Latin translation in 1870. Six years later de Lagarde published two new versions – one derived from Coptic and the second, according to him, from the Peshitta. Finally, Blackburn in 1998 analyzed various Christian and other Arabic Job translations (including one Muslim translation and Saadia Gaon's version) from a more theological standpoint.

Juan Pedro Monferrer-Sala discussed the obscure *Vorlage* dependence of the above-mentioned manuscript British Library Ar. 1475 and of Mount Sinai Arabic 1 in an article published in 2003 and affirmed that one is a sequel of

⁶ I would like to thank Dr. Ronny Vollandt and Dr. Miriam L. Hjälm who were kind enough to guide and lead me to the relevant bibliography.

⁷ G. Graf, Geschichte der christlichen arabischen Literatur, 5 vols. (Vatican, 1944-1953).

⁸ A.S. Atiya, The Arabic Manuscripts of Mount Sinai: a Hand-List of the Arabic Manuscripts and Scrolls Microfilmed at the Library of the Monastery of St. Catherine, Mount Sinai (Baltimore, 1955). See also A.S. Atiya, Al-Fahāris al-taḥlīliyya li-maxṭūṭāt ṭūr sīnā al-ʿarabiyya, trans. J.N. Youssef (Cairo, 1970).

⁹ J. Meimaris, Katalogos tõn neõn aravikõn cheirographõn tēs Hieras Monēs Aikaterinēs tou Orous Sina (Athens, 1985).

¹⁰ W.G.F. von Baudissin, *Translationis antiquae arabicae libri Job quae supersunt nunc primum edita* (Leipzig, 1870).

¹¹ P. de Lagarde, Paul, *Psalterium Iob Proverbia Arabice. Paulus de Lagarde edidit* (Göttingen, 1876).

¹² S.P. Blackburn, *The Early Arabic Versions of Job*, Ph.D. dissertation (University of St. Andrews, 1998).

the other and that the Arabic translation seems to have been made not from the Septuagint but rather from the Syro-Hexapla and other Syriac versions. 13

Finally, we have John D. Meade's Ph.D. dissertation from 2012, entitled A Critical Edition of the Hexaplaric Fragments of Job 22-42.14 This work is destined to become a valuable tool for researchers of the Syro-hexaplar version in general and this version of the second part of the Book of Job in particular.

4. Data sources and objectives

The current paper aims at presenting and comparing three early translations of the frame story of the Book of Job into Arabic, all produced around the same time (ninth-tenth century): Saadia's translation into Judaeo-Arabic, Yefet's translation into Judaeo-Arabic and an early Christian translation into Arabic.

The frame story appears at the beginning and the end of the book: the first two chapters and the last chapter (42) from verse 7 to the end. The decision to focus on the frame story was mainly due to its narrative nature (in contrast to the poetical nature of the book's other parts). Moreover, I believe that the complete translations of the whole frame story – the two Judaeo-Arabic translations by Saadia and Yefet and the early Christian Arabic translation – deserve publication, since it constitutes a complete literary narrative unit; its publication may also serve as the basis of other studies, for example inquiries into the narrative nature of each translation.

Due to my decision to focus on the frame story, I could not use the abovementioned manuscript Mount Sinai Arabic 1, from the ninth century, which was the focus of several previous works, including Monferrer-Sala's study from 2003, mentioned above. The reason is simply that the story is not found in the manuscript in question, which contains other fragments of the book. I therefore had to search for another Christian translation, which was both early, from the time of Saadia and Yefet, and which also contained all of Job's frame

¹³ J.P. Monferrer-Sala, 'Liber Iob detractus apud Sin. Ar. 1: Notas en torno a la Vorlage siriaca de un manuscrito árabe cristiano (s. IX), Collectanea Christiana Orientalia 1 (2003),

¹⁴ J.D. Meade, A Critical Edition of the Hexaplaric Fragments of Job 22–42, Ph.D. dissertation (Southern Baptist Theological Seminary, 2012).

story. Luckily I managed to find such a text: the very interesting manuscript Mount Sinai Arabic 514, a palimpsest apparently consisting of five layers in Syriac, Greek and Arabic. The early Christian translation of Job into Arabic was copied by Tūmā al-Fusṭāṭī in the ninth or tenth century.¹⁵

5. THE QUESTION OF THE VORLAGE OF THE EARLY ARABIC CHRISTIAN TRANSLATION OF THE BOOK OF JOB

A most difficult and challenging question is the identity of the Vorlage of this early Arabic Christian translation of the Book of Job preserved in manuscript Mount Sinai Arabic 514. A careful perusal of it makes it clear that the Peshitta, i.e. the Syriac version translated directly from Hebrew, was not its Vorlage or, more accurately, could not have been its only Vorlage. Had the Peshitta been the source for this manuscript, we would not have seen significant additions appearing in the Arabic text, which have no trace either in the Masoretic Text (henceforth MT) or in the Peshitta. I mainly refer to the Epilogue after the last verse of the book, 42:17, and also to verse 2:9. In the Septuagint both verses contain additions not found in the MT, and the Arabic Christian translation fits them to a large extent, as can be seen in the next section. At this point I am not yet in a position to determine without any doubt what the Vorlage of Mount Sinai Arabic 514 was. Did the Arabic translator of Mount Sinai Arabic 514 have more than one textual base, perhaps one Syrian and one Greek? Did he use a Syriac version based on the Septuagint? The answer is not clear. However, after having examined the end of Meade's Ph.D. dissertation mentioned above, I doubt whether it is the direct source of the Christian-Arabic translation of the Book of Job preserved in Mount Sinai Arabic 514. Examining the epilogue following 42:17 in Meade's work¹⁶ reveals several significant differences:

¹⁵ For details, see Atiya, *The Arabic Manuscripts of Mount Sinai*, p. 9 (see n. 8); A.S. Atiya, 'Codex Arabicus (MS S514)', in *Homage to A Bookman: Essays on Manuscripts, Books and Printing Written For Hans P. Kraus on His 60th Birthday Oct. 12, 1967*, eds. H. Lehmann-Haupt (Berlin, 1967), pp. 75-82. The manuscript is available online at http://www.e-corpus.org/notices/105124/gallery/. The Book of Job in this manuscript takes up 20 folios, images 145-164 on the above-mentioned site.

¹⁶ See Meade, A Critical Edition, pp. 439ff.

12 ARIK SADAN

- a. The Arabic translation states that Job resided 'on the borders of Damascus and Ḥawrān', whereas both the Septuagint and the Syro-hexaplar versions have 'on the borders of Idumea and Arabia'.
- b. The name of the king of the Yemenite land, according to the Syrohexaplar version, is "Ašūm", whereas the Arabic version "Aṣūm" probably stems from the Greek version 'Asom' (otherwise it is hard to explain why the 'ayn in 'Ašūm disappeared and why the šīn changed to ṣād). But neither can it stem directly from the Greek (since this would not explain the ṣād).

6. THE THREE ARABIC TRANSLATIONS OF THE JOB FRAME STORY

The main goal of this paper is to compare the three translations of the frame story into Arabic. For this purpose, I shall present each translation with its source. In the case of Saadia and Yefet, it is clear that the source is the MT. The question of source (or sources) of the Christian Arabic translation is more complicated, as the previous section showed. For the sake of convenience I shall use the Septuagint here although, as already noted, the Christian Arabic translation is not a literal translation of that version. I do so because it is clear that the Arabic translation is close to the Septuagint, despite the differences.

In this section each verse of the frame story is presented in five parts:

- a. The MT biblical verse in Hebrew;
- b. Saadia's translation into Judaeo-Arabic, taken from Qafih's edition;¹⁷
- c. Yefet's translation into Judaeo-Arabic, based on the available manuscripts; 18
- d. The LXX biblical verse in English;¹⁹

¹⁷ Qafiḥ, 'Iyyōv 'im targūm, pp. 23-39 and pp. 206-208 (see n. 2).

¹⁸ Since the aim of this paper is not to supply a scientific edition with all possible variants existing in all manuscripts, I have opted for giving the most probable version and have wherever possible avoided giving such variants.

The Hebrew words that are used in Yefet's Judaeo-Arabic translation are marked in **bold**, for example when Yefet writes אלשטן, in which the Arabic definite article is joined to the Hebrew word שטן (Satan), the letters of שטן are given in bold.

¹⁹ Quotations are taken from A *New English Translation of the Septuagint*, © 2007 by the International Organization for Septuagint and Cognate Studies, Inc. Used by permission of Oxford University Press. All rights reserved.

e. The early Christian Arabic translation of Tūmā al-Fusṭāṭī into Arabic from the ninth or tenth century (Mount Sinai Ar. 514),²⁰ in its original Arabic characters.

These translations of the verses of the frame story are followed by two sections; in the first various aspects of the translations are compared and the second presents the conclusions.

6.1 Chapter 1

1. אִישׁ הָיָה בְאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשֶׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרְע. רֹגל כאן פי בלד עוץ אסמה איוב פכאן דֹלך אלרגֹל צחיחא מסתקימא מתקי אללה זאיל ען אלשר.

כאן רגלא פי ארץ עוץ איוב אסמה וכאן דלך אלרגל כאמלא ומסתקימא וכאיפא מן אללה וזאיגא ען אלרדא.

There was a certain man in the land of Ausitis, whose name was Iob, and that man was genuine, blameless, righteous, religious, staying away from every evil thing.

וַיִּנְלְדוּ לוֹ שִׁבְעָה בְנִים וְשָלוֹש בָנוֹת.
 פולד לה סבעה בנין ותלאת בנאת.
 תואלד לה סבעה בנין ותלת בנאת.

Now there were born to him seven sons and three daughters.

وكان له سبعة بنون وثلثة بنات.

כּקר מְקְנֵהוּ שִׁבְעַת אַלְפֵּי צֹאֹן וּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי גְמַלִּים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד בְּקָר וַחְמֵשׁ מֵאוֹת אֲבְנָדְה וַעְבָּדָה רְבָּה מְאֹד וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכְּל בְּנֵי קֶדֶם. וֹחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲבוֹת וַעֲבָּדָה רְבָּה מְאֹד וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכְּל בְּנֵי קֶדֶם. וכאנת מאשיתה סבעה אלאף ראס מן אלגנם ותלאתה אלאף מן אלגמאל וכמס מאיה אתאן ועביד כתיר גדא וכאן דֹלך אלרגֹל אגֹל מן מייה בני קדם.

²⁰ This is the manuscript Mount Sinai Ar. 514. The part of the Book of Job was edited and published in 1975 (see ed. B. A. 'Ayyād, *Sifr Ayyūb. Qāma bi-tarjamatihi min al-suryāniyya 'ilā l-ʿarabiyya Tūmā*(!) *al-Fusṭāṭī fī l-qarn al-tāsi' al-mīlādī* [Edition of a ninth century translation of the Book of Job from Syriac into Arabic by Thomas of Fusṭāṭ, from St. Catherine's Monastery, Mount Sinai, manuscript 514, in Arabic] [Cairo, 1975]), but contains no critical apparatus and several errors.

14 ARIK SADAN

כאנת מאשיתה סבעה אלאף ראס מן אלגנם ותׁלתׁ אלאף ראס גמאל וכמס מאיה פדאן בקר וכמס מאיה אתן ופלאחה כתירה גדא וכאן דֹלך אלרגֹל כביר מן כל בני קדם.

And his livestock was: seven thousand sheep, three thousand camels, five hundred yoke of oxen, five hundred she-donkeys at pasture; as well he had very many servants and extensive activities in the land, and that man was well-born among those of the east.

وكان له من الغنم سبعة الاف ومن الابل ثلثة الاف ومن البقر خمسة ماية فدان ومن اتان النتاج (؟) خمسة ماية وخدم كثير جدا واعمال كثيرة كانت له على الارض وكان اكرم حسب من جميع سكان المشرق.

4. וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׁוּ מִשְׁתֶּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת אחיתיהם [אַחְיוֹתֵיהֶם] לֵאֱכֹל וִלְשָׁתּוֹת עִמַּהָם.

וכאן בניה ימצון פיעמלון מגלסא פי כל יום ענד ואחד מנהם ויבעתון וידעון בתלאת^י אכואתהם יאכלן וישרבן מעהם.

וסארו בניה ועמלו צניע בית רגל יומה וארסלו ודעו בתלת כואתהם ללאכל וללשרב מעהם.

Now his sons used to gather with one another and hold a feast each day; they used to take along their three sisters as well, to eat and drink with them.

وكانوا بنوه يجتمعوا بعضهم الى بعض في طعام وشراب في كل يوم وكان معهم ثلثة خواتهم ياكلوا ويشربوا.

נְיְהִי כִּי הָקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתָּה וַיִּשְׁלַח אִיּוֹב וַיְקַדְּשֵׁם וְהִשְׁכִּים בַּבּּקֶר וְהָעֵּלָה עֹלוֹת מָסְבּּר כַּלָּם כִּי אָמַר אִיּוֹב אוּלֵי חָטְאוּ בְנֵי וּבֵרְכוּ אֱלֹהִים בִּּלְבָּבִם כָּכְה יַצְשֶׂה אִיּוֹב כִּלְ הִימים. כּל הימים

וכאן אדא אנתהי איאם אלמגלס יבעת איוב פיטהרהם וידלג באלגדאה פיקרב צואעדא באחצאיהם אגמעין לאן כאן יקול לעל בני אכטוא וטענוא עלי אללה פי אנפסהם כדא כאן איוב יצנע טול אלאיאם.

וכאן ענד מא אדארו איאם אלצניע ארסל איוב וקדסהם ואדלג באלגדאה ואצעד צעאידא בעדד כלהם לאן קאל איוב לעל אכטו אולאדי ושתמו אעדא אללה פי קלבהם כדא כאן יעמל איוב טול אלומאן.

And when the feast days had run their course, Iob used to send and purify them, rising early in the morning, and he used to offer a sacrifice on their behalf, according to their number, and one bull calf as a sin offering for their souls—for

Iob said, 'Perhaps my sons thought bad things in their mind toward God.' So this is what Iob would always do.

وكان اذا تم ايام فرحهم كان يبعث ايوب في كل غداة ويطهرهم ويقرب عنهم ذبايح على عددهم وعجل واحد عن خطايا انفسهم وكان يقول ايوب في هذا لا يكونو اولادي تفكروا بالشر قدام الله كذلك كان ايوب يفعل كل ايامه.

6. וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיְבוֹא גַם הַשְּׂטֶן בְּתוֹכְם. פלמא כאן פי אליום גֹאו אוליא אללה פאנתצבו בין ידיה חיניד חצר מעאנד איוב מעהם. וכאן אליום וגֹא בנו אלאשראף ללוקוף קדאם אללה וגֹא איצֹא אלמעאנד פי וסטהם.

And when the set day came, then, look, the angels of God came to present themselves before the Lord, and the slanderer came with them.

وفي بعض الايام جات ملايكة الله للمقام قدام الرب واذا الشيطان قد جا بينهم.

ַ ויֹאמֶר יְהוָה אֶל הַשְּׂטָן מֵאַיִן תָּבֹא וַיַּעַן הַשְּׂטָן אֶת יְהוָה וַיֹּאמַר מְשׁוּט בָּאָרֶץ וּמֵה־. תהלד בה.

פקאל אללה לה מפתתחא מן אין תגי פאגאבה וקאל מן אלטוף פי הדא אלבלד ואלמסיר פיה.

וקאל אללה ללשטן מן אין תגי פאגאב אלשטן וקאל ללה מן אלטוף פי אלארץ ומן אלסיר פיהא

And the Lord said to the slanderer, 'Where have you come from?' And the slanderer answered the Lord, 'I have come, after going round the earth and walking about what is under heaven.'

فقال الله للشيطان منين جيت اجاب الشيطان وقال للرب قد درت الارض ومسحت ما تحت السما وهوذا انا.

8. וַיּאמֶר יְהוָה אֶל הַשְּּטֶן הֲשַׂמְתָּ לִבְּּךּ עֵל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָם. וְיַשַּׁר יֵרָא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע.

פקאל לה אגעלת באלך אלי עבדי איוב אן ליס מתלה פי אלבלד רגלא צחיח מסת־ קים מתקי אללה זאיל ען אלשר.

פקאל אללה ללשטן אמא געלת באלך מן עבדי איוב אלדי ליס מתלה פי אלארץ רגלא כאמלא ומסתקימא וכאיפא מן אללה וזאיגא ען אלרדא.

And the Lord said to him, 'Did you give thought to your disposition against my servant Iob – because there is no one of those on the earth like him, a man who is blameless, genuine, religious, staying away from every evil thing?'

فقال الله له هل علمت ان لي عبد يقال له ايوب قد رضيت عمله ليس مثله تحت السما رجل بار صديق تقى الله معتزل من السيات.

> 9. וַיַּעַן הַשְּׂטָן אֶת יְהוָה וַיּאֹמֵר הַחִּנְּם יֶרֵא אִיּוֹב אֱלֹהִים. פאגאבה וקאל אמגאן יתקי איוב רבה.

פאגאב אלשטן אללה וקאל אמגאן כאיף איוב מן אללה.

Then the slanderer answered and said before the Lord, 'Does Iob really worship the Lord for nothing?

اجاب الشيطان قدام الرب وقال هل مجان يخاف الله ايوب.

יָדִיו אַתָּה] שַׂכְתָּ בַּצְדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְּבִיב מַצְשֵׂה יְדָיו .10 בַּרַכָּת וּמִקְנָהוֹ פָּרַץ בָּאָרֵץ.

אלא אנך קד חגבת ענה וען אלה וען גמלה מאלה וחטאתה ובארכת לה פי גמיע עמל ידיה ואיסר פי אלבלד פי מאשיתה.

אליס אנת סיגת עליה ועלי ביתה ועלי גמיע מאלה דאירא עמל ידיה בארכת ומא־ שיתה תרא פי אלארץ.

Have you not put a fence around things external to him, both what is within his household as well as what is outside of all that belongs to him, all around? You blessed the works of his hands, and his livestock you increased on the earth.

اليس انت محيط بما داخل بيته وخارجه وكل شي من ماله حوله لاعمال يديه باركت ولدوابه اكثرت.

11. וְאוּלֶם שְׁלַח נָא יָדְףּ וְגַע בְּכֶל אֲשֶׁר לוֹ אִם לֹא עַל פָּנֶיףּ יְבְרְכֶךְ. לכן מד ידך ואדן אלי שי מן מאלה אלם יסתקבלך פיכפר בך. ולכן ארסל ידך ואדן בגמיע מאלה אלם ישתמך בחצרתך.

But stretch out your hand, and touch all that he has; surely he will bless you to your face!'

ولكن خلى يدك عنه لاضرب(؟) كلما يملك وسترا كيف يجدف عليك في وجهك.

וַיַּצֵא הַשְּׂטָן הָנֵּה כָל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדֶף רַק אֵלְיו אַל תִּשְׁלַח יָדֶף וַיַּצֵא הַשְּׂטָן. 12. מַעָם פּנִי יהוה.

פקאל אללה לה הודא גמיע מאלה פי מראדך עדא אליה לא תגעל מראדך תם כֹרג אלמעאנד מן בין ידי אללה.

וקאל אללה ללשטן הודא גמיע מאלה בידך כאץ אליה לא תרסל ידך פכרג אלשטן מן ענד חצרה אללה. Then the Lord said to the slanderer, 'Look, all that he has I am giving into your power, but do not touch him.' So the slanderer went out from the Lord.

وقال الله للشيطان اذهب فقد سلطتك على ماله واما هو فليس الى عليه سبيل فخرج الشيطان من بين يدي الرب.

13. וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנִיו וּבְנֹתִיו אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר. פלמא כאן יום ובניה ובנאתה אכלין טעאמא ושארבין כמרא פי מנזל אכיהם אלבכר. וכאן אליום ובניה ובנאתה אכלין ושארבין כמרא פי בית אכיהם אלבכר.

So it was, when it was the set day, Iob's sons and daughters were drinking wine in their eldest brother's house.

14. וּמַלְאָף בָּא אֶל אִיּוֹב וַיּאֹמֵר הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל יְדֵיהֶם. פאדא ברסול קד אקבל אלי איוב פקאל לה כאנת אלבקר תחרת ואלאתאן ראעיה אלי גאנבהא.

גא רסול אלי איוב וקאל כאנת אלבקראת הארתאת ואלאתן ראעיאת עלי ידיהן.

And, look, a messenger came to Iob and said to him, 'The yokes of oxen were plowing, and the she-donkeys were feeding beside them,

واذ الشيطان متشبه قد اقبل الى ايوب فقال له اعلمك ان فدادين البقر كانت تحرث والابل والاتان كانوا يرعو.

. וַתּפֹּל שְׁבָא וַתּקְּחֵם וְאֶת הַּנְּעָרִים הָכּוּ לְפִי חָרֶב וָאִמְּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לְהַ. 15 פוקע קום מן סבא פאכֹדוהם וקתלו אלגלמאן באלסיף ותכֹלצת אנא וחדי לאכברך. פוקעת שבא עליהם ואכֹדתהן וקתלו אלגלמאן באלסיף ואנפלת אנא וחדי וקד גֿית לאכֹבאר אכֹברך.

and marauders came and carried them off, and they killed the servants with daggers, but when I alone escaped, I came to tell you.'

اذ اقبل جيش الفلشتانين فسبوهم وللغلمان قتلوا بالسيوف وانا وحدى افلت وجيت لاخبرك.

16. עוֹד זֶה מְדַבֶּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמַר אֵשׁ אֱלֹהִים נְפְּלָה מִן הַשְּׁמִיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאֹן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכִלֶם וַאִּמָּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהִגִּיד לְךָּ.

בינאה מכאטבה חתי קד אקבל אכר וקאל קד וקעת נאר מן אלסמא פאשתעלת פי אלגנם ואלגלמאן פאכלתהם ותכלצת אנא וחדי לאכברך.

בעד הדא מתכלם והדא גא וקאל נאר אללה וקעת מן אלסמא ואשתעלת פי אלגנם ופי אלגלמאן ואכלתהם ואנפלת אנא כאץ וחדי לאכבאר אכברך.

While he was still speaking, a further messenger came and said to Iob, 'Fire fell from the sky and burned up the sheep, and it likewise consumed the shepherds, and when I alone escaped, I came to tell you.'

وهو في كلامه هذا اذ جا مخبر اخر فقال لايوب اعلمك ان نار من السما وقعت واحرقت الغنم والرعاة وسلمت انا وحدي وجيت لاخبرك.

17. עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזָה בָּא וַיּאֹמֵר כַּשְׂדִים שְׂמוּ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל הַגְּמַלִּים וַיִּקְחוּם וְאָת הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב וְאִמְּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לְךְ.

בינאה מכֹאטבה חתי אקבל אכֹר פקאל אלכסדאניין צארו תֹלאתׁ פרק פאגארו עלי אלגמאל פאכֹדוהם וקתלו אלגלמאן באלסיף ותכֹלצת אנא וחדי לאכברך.

בעד הדֹא מתכלם והדֹא גֹא וקאל אלכשדאניין געלו תֹלתׁ כראדים וחטו עלי אלגמאל ואכֹדוהם ואלגלמאן קתלו באלסיף ואנפלת כֹאץ אנא וחדי לאכבאר אכברך.

While he was still speaking, a further messenger came and said to Iob, 'Horsemen formed three columns against us, and they encircled the camels and carried them off and killed the servants with daggers, but I alone escaped, and I came to tell you.'

وبينما هو في هذا الكلام اذ جا شيطان اخر فقال لايوب اعلمك ان الخيل خرجت علينا من ثلاثة اماكن فساقت الابل.

18. עַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וַיֹּאמֵר בָּנֶיף וּבְנוֹתֶיף אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר.
בינאה מכֹאטבה חתי קד אקבל אכֹר וקאל בניך ובנאתך כאנו יאכלון טעאמא ויש־
רבון כמרא פי מנזל אכיהם אלבכר.
בעד הדא מתכלם והדא גֹא וקאל בניך ובנאתך אכלין ושארבין כמרא פי בית אכיהם אלבכר.
אלבכר.

While he was still speaking, another messenger came, saying to Iob, 'As your sons and daughters were eating and drinking at their elder brother's,

وبينما هو يتكلم اذ جاه شيطان اخر فقال له اذ كانوا بنوك وبناتك ياكلون ويشربون في بيت اخيهم الاكبر.

19. וְהָגֵּה רּוַח גְּדוֹלָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיִּגַּע בְּאַרְבֵּע כְּנּוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל עַל הַגְּעָרִים ניָמוֹתוּ וָאִמְּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לְדְּ. נִימוֹתוּ וָאִמְּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לְדְּ. פאלבר פוצלת אלי ארבע זואיא אלבית פוקע פאלא בריח עטימה אקבלת מן גֹאנב אלבר פוצלת אלי ארבע זואיא אלבית פוקע

עלי אלצביאן פקתלתהם ותכלצת אנא וחדי לאכברך.

והודא ריח עטימה גאת מן עבר אלבר ודנת פי ארבע ארכאן אלבית ווקעת עלי אלגלמאן ומאתו ואנפלת כאץ אנא וחדי לאכבאר אכברך. Suddenly a great wind came from the wilderness and struck the four corners of the house, and the house fell on your children, and they died, but I alone escaped, and I came to tell you.'

خرجت علينا ريح عاصف من البرية فضربت اربعة زوايا البيت فوقع على بنيك وبناتك وماتوا وسلمت انا وحدى وجيت لاخبرك.

> 20. וַיָּקֶם אִיּוֹב וַיִּקְרֵע אֶת מְעָלוֹ וַיְּגָוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ. פקאם איוב פּכֹרק ממטרה וגו מן שער ראסה ווקע עלי אלארץ סאגדא. וקאם איוב וכרק טילסאנה וגו שער ראסה ווקע עלי אלארץ וסגד.

So Iob rose, tore his clothes and shaved the hair of his head and fell on the ground and did obeisance and said,

عند ذلك قام ايوب فشق ثيابه وحلق شعره ووقع على الارض ساجدا.

יִהִי לְקָח יְהִי (יָצָאתִי) מָבֶּטֶן אָמִי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָה יְהוָה נְתַן וַיהוָה לְקָח יְהִי .21 שֵׁם יָהוָה מִבֹרַךְּ.

וקאל עריאן כֹרגֹת מן בטן אמי ועריאן ארגע אלי אלקבר אללה אעטא ואללה אכֹד יכון אסם אללה מבארכא.

וקאל עריאנא כׄרגֹת מן בטן אמי ועריאנא אעוד אלי אלקבר אללה אעטא ואללה אכֹד יכון אסם אללה מבארך.

'I came naked from my mother's womb; naked also shall I return there; the Lord gave; the Lord has taken away; as it seemed good to the Lord, so it turned out; blessed be the name of the Lord.'

وقال عريان خرجت من بطن امي وعريان انطلق. الرب اعطا والرب اخذ وكما احب الرب كذلك كان يكون اسم الرب مبارك.

> 22. בְּכֶל זֹאֹת לֹא חָטָא אִיּוֹב וְלֹא נָתַן תִּפְּלָה לֵאלהִים. בעד גמיע הדה אלאמור לם יכטי איוב ולם יקע פי אללה. בכל הדה לם יכט איוב ולא יגעל וקיעה פי אללה.

In all these things that happened to him Iob did not sin at all before the Lord, and he did not charge God with folly.

وفي هذه المصايب كلها التي اصابت ايوب لم يخطى شيا قدام الله ولم ينطق بسفه قدام الرب.

6.2 Chapter 2

וְיָהִי הַּיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהֹתְיֵצֵב עַל יְהוָה וַיְּבוֹא גַם הַשְּׂטָן בְּתֹכָם לְהֹתְיֵצֵב עַל יְהוָה. פלמא כאן יום גאו פיה אתקיא אללה פאנתצבו בין ידיה חצר אלמעאנד מעהם. וכאן אליום וגא אלאשראף ללוקוף קדאם אללה וגא איצא אלמעאנד פי וסטהם ללוהוף הדאם אללה.

Now it happened, when it was the set day and the angels of God came to present themselves before the Lord, the slanderer also came among them [to present himself before the Lord].

وفي بعض الايام جات ملايكة الرب للمقام بين يدي الله وجا الشيطان فوقف في وسطهم قدام الرب.

ניאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׂטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשְּׂטָן אֶת יְהוָה וַיּאֹמֵר מִשַּׁט בָּאָרֶץ. וּמָהְתָהַלֶּךְ בָּה.

פקאל לה אללה מן אין תגי פאגאבה וקאל לה מן אלטוף פי הדא אלבלד ואלמסלך פיה. פקאל אללה ללמעאנד מן אין תגי פאגאב אלמעאנד וקאל ללה מן אלטוף פי אלארץ ומן אלמסיר פיהא.

And the Lord said to the slanderer, 'Where are you coming from?' Then the slanderer said before the Lord, 'I have come, after traversing what is under heaven and walking about everywhere.'

فقال الله للشيطان من اين جيت فقال الشيطان للرب درت تحت السما ومشيت في كل وهوذا انا.

3. וַיּאמֶר יְהוָה אֶל הַשְּׂטֶן הֲשַׂמְתָּ לְבְּךּ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשֶׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנוּ מַחֲזִיק בְּתֻפֹּתוֹ וַתְּסִיתִנִּי בוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם.

קאל לה אללה אגעלת באלך אלי עבדי איוב אן ליס מתלה פי הדא אלבלד רגל צחיח מסתקים מתקי אללה זאיל ען אלשר ועאדה מתמסך בצחתה ואסתאדנתני פי אן אהלכה מגאנא.

פקאל אללה ללמעאנד אמא געלת באלך מן עבדי איוב אלדי ליס מתלה פי אלארץ אד הו רגלא כאמלא ומסתקימא וכאיפא מן אללה וזאיגא ען אלרדא ועהדה מתמסך בכמאל דינה ומנעתני ען אבקא נעמתה עליה לאהלאך נעמתה ען גיר דנב גרי מנה.

Then the Lord said, 'So did you notice my attendant Iob—that there is no one of those on earth like him, an innocent, genuine, blameless, religious man, staying away from all wrong? And he still maintains his innocence, though you said to destroy his possessions for no reason.'.

فقال الله للشيطان كيف رايت عبدي ايوب هل على الارض مثله رجل بار صديق بري(؟) من الشر خايف من الله معتزل من كل السيات دايم بحاله هذا وانت قلت ان تهلك كلما يملك باطل.

4. וַיַּעַן הַשְּׂטָן אֶת יְהוָה וַיּאֹמֵר עוֹר בְּעַד עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יְתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ. פאגאבה וקאל כמא אן עצו דון עצו כדאך גמיע מאל אלמר יגעלה דון נפסה. פאגאב אלשטן וקאל ללה גלד בסבב גלד וגמיע מא ימלך אלאנסאן יעטי בדל נפסה.

Then the slanderer continued and said to the Lord. 'Skin for skin, whatever a person has he will use to pay for his life.

اجاب الشيطان الرب وقال وكيف وانت تبدل له جلد بدل جلد وجميع ما يملك الرجل فهو يفدى به نفسه.

5. אוּלָם שְׁלַח נָא יָדְדּ וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ אִם לֹא אֶל פְּנֶידְּ יְבָרֵכֶךְ. לכן מד ידך ואדן בשי מן עטמה או לחמה אן לם יסתקבלך פיכפר בך. לכן ארסל אלאן ידך ואדן בעטמה ולחמה אלם ישתמך בחצרתך.

However, stretch out your hand, and touch his bones and his flesh; surely he will bless you to your face!'

ولكن اسلمه من يدك حتا اضرب عظامه وجسده فسترا كيف يعصيك(؟) في وجهك.

6. וַיּאֹמֶר יְהוָה אֶל הַשְּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךְ אַךְ אַת נַפְּשׁוֹ שְׁמֹר. קאל אללה לה הודאה פי מראדך אמא ען נפסה פאחתרס. וקאל אללה ללשטן הודאה בידך כאץ נפסה חפטא אחפט.

Then the Lord said to the slanderer, 'Very well, I am handing him over to you; only spare his life.'

فقال الله للشيطان قد سلطتك عليه وليس لك سبيل على نفسه.

7. וַיֵּצֵא הַשְּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיִּךְּ אֶת אִיּוֹב בְּשְׁחִין רֶע מִכַּף רַגְלוֹ עד [וְעַד] קָד, דוֹ. פלמא כֹרג אלמעאנד מן בין ידי אללה צרב אללה איוב בקרח סו מן קדמה אלי האמתה.

כֹרגֹ אלשטן מן חצרה אללה וצרב איוב בקרח רדי מן כף רגלה ואלי גמגמתה.

So the slanderer went out from the Lord, and he struck Iob with a grievous festering sore from his feet to his head.

وخرج الشيطان وضرب ايوب ضربه فبلغ الوجع من قدميه الى راسه.

8. וַיָּקָּח לוֹ חֶרֶשׁ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹףְ הָאֵפֶּר. ואכֹד לה כֹזפה יחתך בהא והו גאלס עלי אלרמאד. פאכֹד לה שקאף כֹזף ליחתך בה והו גאלסא פי וסט אלרמאד.

And he took a potsherd, so that he could scrape away the pus, and sat on the rubbish heap outside the city.

واخذ ايوب عند ذلك خزفة وكان يحوك بها جراحه وكان جالس على مزبلة خارج المدينة.

- 9. וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עִּדְף מַחֲזִיק בְּתֻּמְתֶּף בְּרֵף אֱלֹהִים וָמֻת. פקאלת לה זוֹגֹתה עאדך מתמסך בצחתך אכפר באללה ומת. קאלת לה זוֹגֹתה עהדך מתמסך בצחתך אשכר אלאהך ומות.
- 9 Then after a long time had passed, his wife said to him, 'How long will you persist and say,
- 9a 'Look, I will hang on a little longer, while I wait for the hope of my deliverance?'
- 9b For look, your legacy has vanished from the earth–sons and daughters, my womb's birth pangs and labors, for whom I wearied myself with hardships in vain.
- 9c And you? You sit in the refuse of warms as you spend the night in the open air.
- 9d As for me, I am one that wanders about and a hired servant–from place to place and house to house, waiting for when the sun will set, so I can rest from the distresses and griefs that now beset me.
- 9e Now say some word to the Lord and die!'

فلما جاز به زمان كثير قالت له زوجته حتى متا تصبر وتقول هوذا انتظر زمان قليل ارجوا يوم خلاصي الان هوذا قد بطل ذكرك من الارض. بنيه(؟) وبنات جوفي ---(؟) واوجاعي الذي كانت باطل وتربيتي لهم وتعبي وانت على مزبلة دود جالس ليل ونهار في السقيع. وانا ضايعة وادور مثل الامة من موضع الى موضع اتمنا مغيب الشمس لكيما استراح من الكد والاحزان المستحوذة على ولكن قول كلمة على الرب وموت.

10. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבֶלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת הַטוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת הָרָע לֹא נִקְבֵּל בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפַתִיו.

פקאל להא אככלאם בעץ אלגאהלאת תתכלמין אנקבל אלכיר מן רבנא ולא נקבל אלשר פי גמיע הדה אלאמור לם יכטי איוב ולא בנטקה.

פקאל להא מְתַּל כֹטאב אחדי אלסאקטאת תכֹאטבי איצא אלכיר נקבל נאכֹד מן אלאלאה ואלבלא לא נקבל בכל הדה מא אכטא איוב בשפתיה. But Iob looked up and said to her, 'You have spoken like one of the foolish women. If we received the good things from the Lord's hand, shall we not bear the bad?' In all these things that happened to him Iob did not sin at all with his lips before God.

فنظر اليها ايوب وقال لها لما لك مثل واحدة من النسا الجاهلات تكلمت ان كنا قبلنا الخير من يدي الرب فللشر لا نصبر وفي هذه المصايب التي اصابت ايوب لم يخطى شيا بشفتيه قدام الرب.

11. וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת רֵעֵי אִיּוֹב אֵת כָּל הָרְעָה הַזֹּאת הַבְּאָה עָלָיו וַיְּבֹאוּ אִישׁ מִמְּקֹמוֹ אֱלִיפֵּז הַתִּמְנִי וּבְלְדֵּד הַשׁוּחִי וְצוֹפֵּר הַנְּצְמָתִי וַיִּיְּעֲדוּ יַחְדְּן לְבוֹא לְנוּד לוֹ וּלְנַחֲמוֹ. ולמא סמעו תׁלאת אצחאב איוב בהדה אלבליה אלתי חלת בה אקבל כל אמר מן מוצעה אליפז אלתימני ובלדד אלשוחי וצפר אלנעמתי ותואעדו אגמעין אן יגו יתחד זנון לה ויעאזונה.

וסמעו תלתה אצחאב איוב כל הדה אלבליה אלתי ואפת עליה פגא אלואחד מן מכאנה אליפז אלתימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ותואפקו גמיעא ללמגי ללתנוד לה ולתעזיתה.

Now when his three friends heard of all the troubles that had come upon him, they came to him, each one from his own country–Eliphaz, the king of the Thaimanites, Baldad, the tyrant of the Sauchites, Sophar, the king of the Minites. And they came to him of one accord, to comfort and to visit with him.

فلما سمعوا ثلثة اصدقاه ما اصابه من البلا(؟) قدمو اليه كل واحد من بلده اليفاز التيمني وبلداذ السوسطى وسوفار المنوي/المنوني(؟) وصارو اليه جميع ليعزوه ويعودوه.

12. וַיִּשְׂאוּ אֶת צֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירָהוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלֶם וַיִּכְכּוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלוֹ וַיִּוְ־ רָקוּ עַפָּר עַל רָאשִׁיהֵם הַשְּׁמֵימָה.

ולמא שאלו אעינהם מן בעיד פלם יתבתונה רפעו אצואתהם פבכו וכרקו כל אמר ממטרה ורשו אלתראב עלי רוסהם פי אלהוא.

ושאלו אעינהם ען בעד ולם יתבתוה ושאלו אצואתהם ובכו ושק אלרגל טילסאנה ואדרו אלתראב עלי רווסהם אלי נחו אלסמא.

But when they saw him from a distance, they did not recognize him, and they cried out with a loud voice and wept; each of them tore his robe, and they sprinkled themselves with dust.

فلما راوه 21 من بعيد لم يعرفوه فصاحوا بصوت عالي وبكوا وشق كل واحد منهم لباسه وضربوا بوجوههم الارض.

في الأصل: اروه. ²¹ |

13. וַיֵּשְׁבוּ אָתּוֹ לָאָרֵץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לֵילוֹת וְאֵין דֹבֶר אֵלָיוֹ דָבָר כִּי רָאוּ כִּי גָדַל ַהַכָּאֵב מָאֹד.

וגלסו מעה עלי אלארץ סבעה איאם וסבע ליאלי וליס מן יכלמה בכלמה ממא ראו אן אלוגע קד עטם גדא.

וגלסו מעה עלי אלארץ סבעה איאם וסבעה ליאלי וליס מתכלם מעה כלמה אד נטרו אן עטם אלאכתאב גדא.

They sat with him seven days, [and seven nights] and none of them spoke, for they saw that the calamity was dire and very great.

وجلسوا عنده سبعة ايام وسبعة ليال وما كلمه منهم احد لانهم نظروا ضربته هايلة جدا كبير.

6.3 Chapter 42

וַיָּהִי אָחָר דָבֶּר יָהוָה אֶת הַדְבַרִים הַאָּלֶה אֶל אִיוֹב וַיִּאמֶר יְהוָה אֶל אֵלִיפָּו הָתִימְנִי חָרָה אַפִּי בִדְּ וּבִשְׁנֵי רֵעֵידְ כִּי לֹא דְבַּרְתֵּם אֵלַי נְכוֹנָה כְּעַבִדִּי אִיוֹב. תם אן בעד²² מא כאטב אללה איוב בהדה אלכלאם אן אללה קאל לאליפז אלתימני קד אשתד גצבי עליך ועלי אצחאבך אד לם תקולון בחצרתי אלצואב פי עבדי איוב. וכאן בעד כאטב אללה הדה אלכטאב אלי איוב קאל אללה לאליפו התימני אשתד גצבי עליך ועלי רפיקיך אד לם תתכלמון עני מסתוי מתל עבדי איוב.

Now it happened, after the Lord spoke all these words to Iob, that the Lord said to Eliphaz the Thaimanite, 'You have sinned, and your two friends, for you have spoken nothing true in my presence, as has my attendant Iob.

وكان من بعدما كلم الله لايوب هذا الكلام كله قال الله لاليفاز23 ملك التيمن اخطيت انت واصدقاك كلاهما لأنكم لم تتكلموا قدامي بشي من الصدق كعبدي24 ايوب.

וְעַתָּה קְחוּ לָכֵם שָׁבִעָה פָּרִים וְשָׁבִעָה אֵילִים וּלְכוּ אֵל עַבִדִי אִיוֹב וְהַעֵּלִיתֵם עוֹלָה בַּעַדְכֵם וְאִיוֹב עַבַדִי יְתַפַּלֵּל עַלְיכָם כִּי אָם פַּנֵיו אֵשֵׁא לְבַלְתִּי עַשׁוֹת עַמַכֶם נְבַלָּה כִּי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב.

ואלאן פכדו סבעה תיראן וסבעה כבאש ואמצו אלי עבדי איוב חתי תקרבוהא קרא־ בכם אחל אלא אני אשפעה לולא ענכם פאני לולא אוי אשפעה ללא אחל בכם בינא ענכם ותסאלו איוב עבדי אן יצלי ענכם סקאטה אד לם תקולון בחצרתי אלצואב פי עבדי איוב.

לפי כתב-יד אחר: וכאן בעד. ²² في الأصل: لافاز. ²³ في الأصل: لعبدي(؟). ²⁴

ואלסאעה כדו לכם סבעה רתות וסבעה כבאש ומרו אלי עבדי איוב ואצעדו צעידה בעדכם ואיוב עבדי יצלי פי באבכם פאני ארגע וגהה ליפעל פיכם סאקטה אד לם תתכלמו עני מסתויה מתל עבדי איוב.

Now then, take seven calves and seven rams, and go to my attendant Iob, and he will make offerings for you, and Iob, my attendant, will pray for you, [because only his face will I accept] for, if not for him, I would have destroyed you; for what you spoke against my attendant Iob is not true.'

والان خذوا سبعة عجول وسبعة كباش واذهبو الى عبدي ايوب ليقرب عنكم ويصلي عليكم ولولاه اني نظرت الى وجهه لكنت قد اهلكتكم لانكم لم تتكلموا بشي من الصدق على عبدي ايوب.

9. וַיֵּלְכוּ אֱלִיפַז הַתִּימְנִי וּבְלְדֵּד הַשׁוּחִי צֹפַר הַנַּצְמָתִי וַיַּצְשׁוּ כַּאֲשֶׁר דְּבֶּר אֲלֵיהֶם יְהוְה וַיְּשָׁא יָהוָה אָת פָּנֵי אִיוֹב.

פמצא אליפז אלתימני ובלדד אלשוחי וצפר אלנעמתי ועמלו כמא אמרהם אללה תמ שפט אללה איור

פמרו אליפז **התימני** ובלדד **השוחי** וצופר **הנעמתי** ופעלו במא קאל אללה להם ורפע אללה וגה איוב.

Then Eliphaz the Thaimanite went, and Baldad the Sauchite and Sophar the Minite, and they did as the Lord instructed them, and he absolved them of their sin on Iob's account.

فذهب اليفاز ملك التيمن وبلداذ السوسطي وسوفار المنوي/المنوني(؟) وفعلوا كما امرهم الرب فحل خطيتهم.

10. וַיהוָה שָׁב אֶת שבית [שְׁבוּת] אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְלוֹ בְּעַד רֵעֵהוּ וַיֹּסֶף יְהוָה אֶת כָּל אֲשֶׁר 10 לָאִיּוֹב לְמִשְׁנֵה.

ואללה רד עלי איוב רדה חין דעא לאצחאבה פזאדה אללה צעף גמיע מאלה. ואללה רגע אלי סבי איוב ענד מא צלא בסבב רפאקה וזאד אלכאפי גמיע מא כאן לאיוב וציירה צעפין.

And the Lord gave Iob increase, and when he also prayed for the friends, he forgave them their sin, and the Lord gave Iob twice as much as he had before so that he had double.

واخلف الرب على ايوب بدل كل شي كان له اضعاف.

11. וַיָּבֹאוּ אֵלְיו כָּל אָחָיו וְכָל אחיתיו [אַחְיוֹתְיו] וְכָל יְדְעִיו לְפָּנִים וַיֹּאכְלוּ עִמּוֹ לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיְּנָדוּ לוֹ וַיְנַחֲמוּ אֹתוֹ עַל כָּל הָרְעָה אֲשֶׁר הַבִיא יְהוָה עָלְיו וַיִּתְנוּ לוֹ אִישׁ קשִׁיטה אָחת וִאִישׁ נַוִם זָהָב אִחד.

ואקבל אליה גמיע אקרבאה ואקרבאתה ואצדקאה אלקדמא ואכלו מעה טעאמא פי מנזלה ותוגעו לה ועאזוה עלי גמיע אלבלא אלדי אחל אללה בה ואעטאה כל אמר קסיטה ושנף דהב דכרא.

וגׄאו אליה כל אכׄותה וכׄואתה ואצדקאה קדימא ואכלו מעה טעאמא פי ביתה ותנודו לה ועזוה עלי כל אלבליה אלתי גֹאב אללה עליה ואעטוה כל ואחד געגֹה ואחדה וקיל נאקה וכל ואחד שנף דֹהב.

Now all his brothers and his sisters heard about all that had happened to him, and they came to him, and all, as many as had known him from the first. Now when they ate and drank with him, they comforted him and wondered at all that the Lord had brought upon him, and each gave him a lamb and a four-drachma weight of gold bullion.

وسمعوا كل اخوته واخوانه 25 وكل 26 من كان يعرفه قديما واكلوا وشربوا وعجبوا من كل ما جلب عليه الرب واعطا كل واحد منهم نعجة واربع مثاقيل ذهب وفضة.

12. וַיהוָה בֵּרַף אֶת אַחֲרִית אִיּוֹב מֵרֵאשִׁתוֹ וַיְהִי לוֹ אַרְבָּעָה עָשֶׂר אֶלֶף צֹאן וְשֵׁשֶׁת אַ 12 אַלָפִים נִּמַלִים וִאָלֵף צֵמֵד בָּקָר וְאֵלֵף אַתוֹנוֹת.

ואללה בארך לאיוב פי אכֹר עמרה אכתר מן אוולה פצאר לה ארבעה עשר אלף ראס מן אלגנם וסתה אלאף מן אלגמאל ואלף פדאן מן אלבקר ואלף אתאן.

ואללה בארך פי אכרה איוב אכתר מן אוליתה פצאר לה ארבעה עשר אלפא ואללה בארך פי אלגה מן אלגמל ואלף פדאן בקר ואלף מן אלאתן.

Yes, the Lord blessed the last years of Iob more than the ones before, and his livestock was: fourteen thousand sheep, six thousand camels, a thousand yoke of oxen, a thousand female donkeys at pasture.

وبارك الرب اخرة ايوب اكثر من اوليته وكانت دوابه من الماشية اربعة اعشر الف ومن الغنم والابل ستة الاف وفدادين بقر الف ومن الاتان راعية الف.

في الأصل: + كل شي كان له أضعاف، وهذا تكرير جزء من السطر السابق سهوًا. ²⁵ في الأصل: كل. ²⁶

13. וַיְהִי לוֹ שִׁבְעָנָה בָנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת. וצאר לה סבעה בנין ותלאת בנאת. וצאר לה סבעה בנין ותלת בנאת.

And there were born to him seven sons and three daughters,

وولد له سبعة بنون وثلثة بنات.

14. וַיִּקְרָא שֵׁם הָאַחַת יְמִימָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית קְצִיעָה וְשֵׁם הַשְּׁלִישִׁית קֶּרֶן הַפּּוּךְ. פסמי אלאולי ימימה ואלתאניה קציעה ואלתאלתה קרן הפוך. פסמי אלואחדה ימימה ואסם אלתאניה קציעה ואסם אלתאלתה קרן הפוך.

And he called the first Day and the second Cassia and the third Horn of Amaltheia.

وسما الاولة نهار والثانية سليخة والثالثة قرن امليثا.

15. וְלֹאׁ נִמְצָא נָשִׁים יָפּוֹת כִּבְנוֹת אִיּוֹב בְּכָל הָאָרֶץ וַיִּמֵן לְהֶם אֲבִיהֶם נַחֲלָה בְּתוֹף אֲחֵיהֶם. ומא וגד נסא חסאן כבנאת איוב פי גמיע אלבלאד פאעטאהן אביהן נחלה פי וסט אכותהם.

ולם יוגד נסאא חסאנא מתל בנאת איוב פי כל אלארץ ואעטאהן אביהן נחלה פי וסט אכותהם.

And there were not found women more excellent than Iob's daughters under heaven, and their father gave them an inheritance along with their brothers.

ولم يكون مثل بنات ايوب اجود ولا احسن فيما تحت السما واعطاهم ابوهم ميراث مع اخوتهم.

16. וַיְּחִי אִיּוֹב אַחֲבֵי זֹאֹת מֵאָה וְאַרְבָּעִים שָׁנָה וירא [וַיִּרְאֶה] אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנֵי בָנְיו אַרְבַּעַה דֹרוֹת.

תם עאש איוב בעד דׄלך מאיה וארבעין סנה חתי ראי בניה ובני בניה ארבעה אגׁיאל. עאש איוב בעד הדֹה מאיה וארבעין סנה ונטר בניה ובני בניה ארבעה אגׁיאל.

16a Now Iob lived after his calamity one hundred and seventy years,

16b and all the years he lived were two hundred and forty-eight years. [and Iob saw his sons and the sons of his sons, a fourth generation,

وعاش ايوب من بعد الضربة ماية سنة وسبعين سنة وابصر ايوب بنيه وبني بنيه وبني بنيه الى اربعة اجيال.

17. וַיָּמֶת אִיּוֹב זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים. תם מאת איוב שיך טויל אלעמר. מאת איוב שיך ושבעאן מן אלעמר.

17 and Iob died, old and full of days.

17a And it is written that he will rise again with those the Lord raises up.

17b This man is interpreted from the Syriac book as living in the land of Ausitis, on the borders of Idumea and Arabia, and previously his name was Iobab;

17c now he took an Arabian wife and fathered a son, whose name was Ennon, and he in turn had as father Zare, a son of the sons of Esau, and as mother Bosorra, so that he was the fifth from Abraam.

17d And these are the kings who reigned in Edom, which county he too ruled: first Balak the son of Beor, and the name of his city was Dennaba, and after Balak, Iobab, who is called Iob, and after him Hasom, who was a leader from the Thaimanite country, and after him Hadad son of Barad, who cut down Madiam in the plain of Moab, and the name of his city was Geththaim.

17e Now the friends who came to him were: Eliphaz, of the sons of Esau, king of the Thaimanites, Baldad, the tyrant of the Sauchites, Sophar, the king of the Minites.

وتوفى ايوب شيخ تام في ايامه.

ومكتوب ان يقوم ايضا مع من يقيم الرب. هذا مصحف فسر من السرياني لانه كان ساكن في ارض عوض في حدود دمشق وحوران وكان اسمه قديما ايواب واخذ امراة حورانية وولد له ابن اسمه ابيون وكان ايوب بن زرع بن عيسون وامه بسيرة وهو خامس من ابرهيم. وهولى الملوك الذي ملكوا في ارض اذوم البلاد الذي كان ايوب راسها: اولهم بالاق بن باعور واسم مدينته جينبة (؟) ومن بعد بالاق ايواب الذي سمي ايوب ومن بعد هذا اصوم الذي كان ولي على بلاد التيمن ومن بعد هاذين بلداذ الذي شق مدينة مدين في بقعة مواب واسم مدينته جثا والذين قدموا على ايوب ثلثة اصدقاه اليفاز بن عيسون ملك التيمن وبلداذ السوسطي وسوفار ملك المنوين (؟) تمت (؟) بعون (؟) الله (؟) قصة (؟) ايوب الصديق. رحم الله العبد الخاطي الذي كتبها لطور سينا جبل الله المقدس وهو ثوما 21 الفسطاطي.

في الأصل: بوما. ²⁷

7. COMPARISON OF THE THREE TRANSLATIONS, BASED ON THE MATRIX OF LINGUISTIC CATEGORIES PROVIDED IN POLLIACK, KARAITE, CHAPTERS 5-7 (PP. 93-207), WITH NECESSARY ADAPTATIONS

The following comparison has been done on the basis of Meira Polliack's paradigm as detailed in her book *The Karaite Tradition of Arabic Bible Translation*. The comparison has been made in two main fields: syntax and the lexicon. In this section I list several points of comparison followed by the numbers of the relevant verse in which such comparison can be made.

17.1 Rendering of syntactical features

- The infinitive construct preceded by lĕ:²⁹ thirteen such instances in nine verses were examined: 1:4, 1:6, 1:15, 1:16, 1:17, 1:19, 2:1, 2:8, 2:11. Saadia always uses a conjugated verb, either with or without a preceding subordinate particle (li- or 'an); Yefet uses the Arabic maṣdar, which imitates the Hebrew usage, in all instances but one, in which li- is used with a conjugated verb (2:8); and the Christian translator uses a conjugated verb, either with or without the preceding subordinate particle li-, barring two instances, in which the Arabic maṣdar is used (1:6, 2:1).
- The rendering of the participle:³⁰ nine such instances in seven verses were examined: 1:13, 1:14, 1:16, 1:17, 1:18, 2:8, 2:13. Saadia usually uses a participle rather than a conjugated verb. Yefet always uses the Arabic participle, which imitates the Hebrew usage; and the Christian translator usually uses a conjugated verb.

In three of the above-mentioned verses, namely 1:16, 1:17 and 1:18, the beginning is identical in both the MT and in the Septuagint. However, the three translations use different methods: Saadia uses almost the same translation (almost, because in 1:17 the particle *qad* in *ḥattā qad 'aqbala* is missing); Yefet repeats the same translation exactly, imitating the MT, and in the Christian translation we find three different versions: *wa-huwa*

²⁸ M. Polliack, *The Karaite Tradition of Arabic Bible Translation: A Linguistic and Exegetical Study of Karaite Translations of the Pentateuch from the Tenth and Eleventh Centuries C.E.*, Études sur le judaïsme médiéval, 17, (Leiden/New York, 1997).

²⁹ See ibid., pp. 121-124 (§6.3.1).

³⁰ See ibid., pp. 127-128 (§6.4).

- fī kalāmihi hādā, wa-baynamā huwa fī hādā l-kalām and wa-baynamā huwa yatakallamu. Unless we rather improbably assume that the Christian translation is based on three different versions, we see here a great flexibility of the translator, perhaps in order to introduce variety into the translation and avoid repeating the same words three times.
- The rendering of the negation:³¹ nine such instances in seven verses were examined: 1:11, 1:22 (two negations), 2:5, 2:10 (two negations), 2:12, 42:7, 42:8. All translators use the *lam yaf al* structure except for 2:10, in which all use the *lā yaf alu* structure in the first negation and Yefet only uses the *mā fa ala* structure in the second negation.
- The rendering of particles:
 - O The interrogative particle $h\bar{a}$ introducing yes/no questions in Hebrew: 32 four such instances in four verses were examined: 1:8, 1:9 (rhetorical question), 1:10 (rhetorical question), 2:3. Whereas Saadia and Yefet always use the Arabic interrogative particle a-, perhaps due to its similarity to the Hebrew equivalent $h\bar{a}$ -, the Christian translator uses it only once; he uses hal twice and hayfa once. Noteworthy are 1:8 and 2:3, which are identical but translated in two different ways by the Christian translator: hal and hayfa, respectively.
 - o The presentative *hinnēh*:33 two such instances in two verses were examined: 1:12, 1:19. Saadia uses *hūdā* once and 'idā bi- once, and Yefet uses only *hūdā*. In the Christian translation the first is perhaps rendered by نهيا and the second not at all; note that in the Septuagint we find an equivalent to *hinnēh* in 1:12 ('behold'), and in 1:19 ('suddenly').
 - O The particle $n\bar{a}^{34}$ occurs twice (1:11, 2:5) and is not translated at all in any of the three translations (although Yefet adds in 2:5 the word אָלאַן, perhaps due to the Hebrew particle $n\bar{a}$).
- Number and gender alternation of subject morpheme:³⁵ in seven verses the verb precedes its subject in the plural form: 1:2, 1:4, 1:6, 2:1, 2:11,

³¹ See ibid., p. 129 (§6.5).

³² See ibid., pp. 130-131 (§6.6). Note that in the Septuagint there is no yes/no interrogative particle.

³³ See ibid., pp. 135-136 (§6.6.3).

³⁴ See ibid

³⁵ See ibid., pp. 140-144 (§6.10).

42:9, 42:11. According to the rules of Classical Arabic, a verb that precedes its subject is in the singular. This indeed happens in four of the seven instances in Saadia's translation and the Christian translation, whereas in three instances the verb is kept in the plural form. (Noteworthy is the fact that the word malā'ika in the Christian translation is preceded by a feminine singular verb, probably being treated as a non-human plural: see 1:6, 2:1.) In Yefet's translation, the ratio is different: in five of the seven instances the plural verb is retained as in the original Hebrew, whereas in two instances it has been changed to the singular (1:6 and 2:1, both consisting of וַיַבֹאוּ בַּנֵי הָאֵלֹהִים).

7.2 Rendering of lexical features

- Imitation:

- Cognates: 36 whereas Saadia more frequently employs a semantic translation which is lacking in sound similarity, Yefet uses cognate Arabic forms with a phonetic similarity to Hebrew. For example, to render עוץ (1:1) Saadia uses בלד עוץ, Yefet renders it as ארץ עוץ and in the Christian translation we find neither but rather البتنيّة. Similarly we find that בלד (1:10) is rendered by Saadia and Yefet as בלד and ארץ, respectively (the Christian translation has neither as it alters the structure of the sentence and the word is omitted). Another example in which Yefet uses a cognate form is מְבַּף רָגְלוֹ (2:7): Yefet translates it as מן כף רגלה, whereas both Saadia and the Christian translator use the Arabic one-word equivalent gadam: חיי قدميه and מן קדמה, respectively.
- Repetition:³⁷ when a Hebrew root is used twice, Yefet translates them the same, Saadia changes the translation according to the context and the Christian translation, which does not depend on the Hebrew text, does so, too. One example is וַיִּשְׁאוֹ אֵת עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא הִכִּירָהוֹ רפעו (2:12): Saadia uses רפעו and רפעו, Yefet uses שאלו twice and the Christian translation uses neither: صاحوا بصوت عالى and راوه, respectively.

See ibid., pp. 170-173 (\$7.1, I).
 See ibid., p. 173 (\$7.1, II).

ARIK SADAN

- Paraphrase rather than imitation:
 - Adaptation of original meaning:³⁸ The rendering according to the specific contextual meaning is more evident in Saadia's translation and the Christian translation, whereas Yefet is much more literal. Examples:
 - אָדוֹל מְכָּל בְּנֵי קְדֵם (1:3): Saadia renders גָּדוֹל by in the Christian translation we find a similar translation (أَجَالُ), in the Christian translation (וكرم), whereas Yefet translates literally (כביד), i.e. Saadia and the Christian translation use a comparative form, whereas Yefet uses a regular adjective.
 - שַׁבַע יָמִים (42:17): Saadia renders طويل) טויל), in the Christian translation we find تام, whereas Yefet translates literally:
 - Replacement of original meaning.³⁹ in Saadia's translation it is not common except in order to avoid anthropomorphism. Examples: in 1:6 and 2:1 לְהְתְיֵצֶב עַל יְהוָה is altered by Saadia to פאנתצבו בין ידיה, but Yefet and the Christian translation have similar literal translations: and قدام الرب, respectively.

8. Conclusions

A comparison of the three translations shows and reaffirms that Yefet's translation is the most literal and the closest to the Hebrew source. Saadia's translation shows more freedom in its translation, but is still very attached to the Hebrew original text. The Christian translation, on the other hand, tends to take the target language, Arabic, much more into account, both in its usage of specific words and phrases as well as in sentence structure. A further comparison and analysis of the other, poetic parts of the Book of Job, can shed further lights on the differences and similarities among the three translations. In addition, other Rabbinical, Karaite and/or Christian translations can be added to the grid of comparison and analysis.

See ibid., pp. 175-177 (\$7.2, I).
 See ibid., pp. 177-178 (\$7.2, II).

Abstract

This paper compares three 9th-10th century translations of the frame story of the book of Job, namely the Rabbinical Judaeo-Arabic translation of Saadia Gaon, the Karaite Judaeo-Arabic translation of Yefet b. Ali and a Christian translation by Ŧūmā al-Fusṭāṭī. Whereas Saadia's translation is fully available in a critical edition, the other two translations are accessible only in manuscripts. The three translations are studied and compared from a syntactic and a lexical perspective in order to assess the specific character of each translation and the relationship between the source and the target languages.